

כלל ח'

גדר דם בעין

(לענין כבולעו כך פולטו, איידי דטריד מישרק שריק)

אוצר החכמה

א. דם שע"ג החתיכה (כתוצאה מהחיתוך) י"א דהוי דם בעין.⁹⁸ (ולכן אם מלח בשר בלא הדחה ראשונה, נאסר הבשר ולא יועיל לו שוב מליחה). וי"א דלא הוי דם בעין.⁹⁹ וי"א דלכו"ע הוי דם בעין.¹⁰⁰ [אלא דמ"מ י"א דאם מלח ולא הדיח הדחה קמייתא, ימלחנו שנית, דאין המלח מבליע דם בעין]. וי"א דלכו"ע לא הוי דם בעין.¹⁰¹ [אלא דמ"מ י"א דאם מלח ולא הודח נאסר, משום הדם שמתבש על פניו, ואחר פליטת ציר, חוזר ובולע או משום דלא אמרינן איידי, היכא דבלע מצד טבעו של מלח].¹⁰²

ב. י"א דכל זה לענין מליחה אבל לענין צלייה לכו"ע לא הוי דם בעין. עכ"פ בלא שהה במלחו שיעור מליחה.¹⁰³ ובשהה במלחו שיעור מליחה י"א דהוי דם בעין אף לענין צליה,¹⁰⁴ וי"א דלא הוי דם בעין אפילו בשהה במלחו שיעור מליחה.¹⁰⁵

ג. אם פירש הדם מהחתיכה שלו לחתיכה אחרת או פירש לציר לכו"ע לא הוי דם בעין.¹⁰⁶

98 שו"ע סימן ס"ט סעיף ב', אליבא דהיש אוסרים, כדביאר הש"ך שם סק"א סמ"ק. ובביאור הגר"א סקי"א.
99 דעת השו"ע בסי' ס"ט ס"ב בסתם, עפי"ד הש"ך ס"ק א'.
100 ב"ח ריש סימן ס"ט, עפי"ד פרמ"ג במשב"ז סק"ז.
101 ט"ז סימן ס"ט סק"א. יעו"ש בפרמ"ג ובחוו"ד סימן ס"ט סק"א. [ונראה מדברי הפמ"ג במשב"ז סק"א דמ"מ הסמ"ק ודאי ס"ל דהוי דם בעין וכל דברי הט"ז בדעת השו"ע קיימי, יעו"ש"ה אך בחוו"ד נראה דגם להסמ"ק אין הטעם משום דם שבעין ממש, אלא משום דלא אמרינן איידי היכא דבלע מצד טבעו של מלח].
102 חוו"ד סימן ס"ט סק"א – עפי"ד הט"ז סימן ס"ט סק"א. וסימן ע' סק"ב.
103 שו"ע ורמ"א סימן ע"ו סעיף ב', עפ"י הש"ך שם סק"ט.
104 רמ"א שם, עפ"י הש"ך שם, ויעו"ש בגליון הגרע"א ז"ל.
105 שו"ע שם.

ד. י"א דרם שע"פ החתיכה, לענין כבוש (כגון שנכבש במים מעת לעת בלא הדחה) לכו"ע לא הוי דם בעין.¹⁰⁷

ה. דם הלב, לרוב הראשונים והפוסקים לא הוי דם בעין¹⁰⁸ וי"א דרק לענין בשר הלב שלא יבלע לא הוי דם בעין¹⁰⁹, ובחריכה בלבד לכו"ע לא הוי דם בעין שרי.¹¹⁰

ו. דם שבחוטין המבוארים בגמ' (חולין צ"ג א', שו"ע סימן ס"ה סעיף א'), י"א דהוי דם בעין (ולכן אם נצלה הבשר עם החוטין, נאסר הבשר כדי נטילה).¹¹¹ וי"א דלא הוי דם בעין.¹¹²

ז. סימפונות הכבד לכו"ע לא חשיב דם בעין. (ולכן אם נצלה הכבד בלא קריעה יקרענו אח"כ).¹¹³

ח. יש מפרשים טעם דם בעין משום שהוא עב¹¹⁴

¹⁰⁶ רמ"א סימן ס"ט סעיף ב'. חוות דעת סימן ע', בבאורים ס"ק ה'.

¹⁰⁷ ש"ך סימן ס"ט ס"ק ס', עפי"ד השו"ע שם סעיף ט"ו. וביאר שם הש"ך הטעם כיון דנשרה במים ונתערב, תו לא חשיב דם בעין, ונשאר בצ"ע. ויעו"ש בפמ"ג בשפתי דעת מש"כ בזה.

¹⁰⁸ שו"ע סימן ע"ב סעיף ב'. והטעם ביאר הש"ך ס"ק ג' בשם מהר"א ז"ל משום שנת"בש במקומו.

¹⁰⁹ רמ"א שם, וביאר שם הש"ך ס"ק ג' בשם תורת חטאת דלענין הלב עצמו, מותר הלב, דמתוך שיעותו דלב, חשוב דם פליטה. ומ"מ הוי רק חומרא בעלמא לענין קליפה, יעו"ש ברמ"א, ובש"ך סק"ט, דלענין מליחה בקליפה, ולענין צלייה כדי נטילה.

¹¹⁰ ש"ך סימן ס"ח ס"ק י"ז, עפ"י השו"ע שם. סעיף ט'.

¹¹¹ רמ"א סימן ס"ה סעיף א'.

¹¹² שו"ע סימן ס"ה ס"א בסתם.

¹¹³ תוס' חולין קי"א א' טור ושו"ע סי' ע"ג סעיף ב'.

¹¹⁴ פמ"ג במשב"ז סי' ס"ט סק"א

כלל ט'

החכמה

גדר דם בעין

(לענין דלא חשיב דם האברים שלא פירש)

א. *דם שבחוטין המבואר בגמ' (דף צ"ג א') ושו"ע סימן ס"ה סעיף א' הוי דם בעין.¹¹⁵

ב. *דם הלב הוי דם בעין, ואסור לאכלו חי.¹¹⁶

ג. *דם שע"ג החתיכה חשוב דם בעין, ולכן אסור לאכול הבשר חי בלא הדחה.¹¹⁷

ד. סימפונות הכבד י"א דהוי דם בעין¹¹⁸ (ולכן אין לצלות כבד בלא קריעת הסימפונות, אפילו אם אינו רוצה לבשלו). וי"א דאינו דם בעין, ולכן א"צ קריעה, אא"כ רוצה לבשלו.¹¹⁹ וי"א דלכו"ע הוי דם בעין אלא שהצלייה מוציאתו.¹²⁰

¹¹⁵ טוש"ע סימן ס"ז סעיף ב'.

¹¹⁶ משנה חולין ק"ט א'. שו"ע סימן ע"ב סעיף א'.

¹¹⁷ שו"ע סימן ס"ז סעיף ב'.

¹¹⁸ שו"ע סימן ע"ג סעיף ג', ומקורו בטור בשם בה"ג.

¹¹⁹ רמ"א שם, עפ"י תו' קי"א, א', וכדביאר החזו"א יו"ד סימן י' ס"ק י'.

¹²⁰ רמ"א שם, עפ"י ביאור הנודע ביהודה מהדר"ת חיו"ד סימן מ', ועיין מש"כ בזה בחלק ג' עמודים 123-124 (סימן ג' אות ה')

כללי

גדר מליחה

א. יש אומרים דגדר מליחה מוציא כגדר צלייה,¹²¹ וי"א דקליש מצלייה.¹²²

ב. יש אומרים דמליחה אינה מוציאה כל הדם, אלא הדם שבשטח החתיכה על פניו¹²³ וי"א דמליחה מוציאה רוב הדם,¹²⁴ וטעם ההיתר לאכלו ע"י מליחה, וי"א משום שחולט הבשר אח"כ,¹²⁵ וי"א דדם שמלחו אינו עובר עליו ואקילו ביה,¹²⁶ וי"א משום שכשנותן הבשר במים קרים כדי לבשלו, מתקשה בתוכו.¹²⁷ וי"א דמליחה מוציאה כל הדם.¹²⁸

ג. יש אומרים דגדר מליחה אינו מדין מליח כרותח, אלא שכן הוא טבעו של מלח שמוציא הדם.¹²⁹

¹²¹ ש"י ר"ת בתוס' דף ק"י ע"ב לענין כבד דמהני ליה מליחה כמו צלייה, (וכן לענין מישרק שריק ע"י דקי"ב בתוס' בשם ר"ת). ובתוס' צ"ג א' וברא"ש שם.*
¹²² הר"ן שם, ובזה תלוי ב' השיטות שם אם מהני מליחה לכבד, ובשו"ע סימן ע"ג סעיף א' פסק דלא מהני מליחה לכבד, ויעו"ש בש"ך ס"ק י"ד. ובזה תלוי ג"כ אם צריך חיתוך החוטין לצלייה, עיין בשו"ע סימן ס"ה סעיף א' ורמ"א שם.
¹²³ ר"ן קי"ב ב' בשיטת הרמב"ם דמצריך אחר כל מליחה חליטה.
¹²⁴ לח"מ פ"ו מהל' מאכלות אסורות הלכה ו' בשיטת הרמב"ם דמצריך חליטה.
¹²⁵ ר"ן בשם הרמב"ם וכנ"ל.
¹²⁶ ר"ן שם.
¹²⁷ הרא"ה הובא בפמ"ג בפתיחה להלכות מליחה.
¹²⁸ הפרמ"ג בפתיחה להל' מליחה בשם הרשב"א, וכ"ה לשון המאירי חולין דף קי"ב ב': שכן המליחה מפליט את הדם הנבלע בבשר עד שלא ישאר ממנה כלום, ע"כ.
¹²⁹ חוות דעת סימן ס"ט סק"א בבאורים. פרמ"ג בפתיחה להל' מליחה. ועיין בספר תשואות חן [לא' ממחברי זמנינו], סימן א', ב. ועיין מש"כ בזה בח"ג עמודים 93-96 (סימן א' אות ו-ז).

כלל י"א

גדר כבוש

1234567

- א. בשר שנכבש במים מעת לעת, יש אומרים דמהני ליה צלייה,¹³⁰ ויש אומרים דלא מהני ליה צלייה,¹³¹ וי"א דמהני ליה גם מליחה¹³² (אם לא שמלוכלך בדמים).
- ב. י"א הטעם דלא מהני ליה מליחה משום דכבוש כמבושל לענין מליחה,¹³³ וי"א הטעם משום דהדם יצא ונבלע, והו"ל דם הבא מעלמא.¹³⁴
- ג. כבוש בציר, י"א דנאסר רק אחר שיעור מליחה,¹³⁵ וי"א דנאסר מיד בשיעור שירתיח.¹³⁶
- ד. י"א דגם כשנאסר מיד מהני ליה מליחה וצלייה (דלא הוי כמבושל לענין דלא יועיל לו מליחה וצלייה).¹³⁷ ויש אומרים דלא מועיל לו מליחה וצלייה.¹³⁸
- ה. נראה דכבוש אינו מוציא כמעט כל הדם כמו בישול (שנתבאר בכלל י"ג)¹³⁹

130 שו"ע סימן ס"ט סעיף ט"ו

131 רמ"א שם.

132 רבינו ירוחם, סמ"ק בשם מהר"ם, אוו"ה בשם מרדכי, הובא בש"ך שם ס"ק ס'.

133 משמעות הש"ך ס"ק ס', ס"א.

134 גליון הגרע"א ז"ל שם. חו"ד סימן ס"ט בבאורים סק"א. ועיין מש"כ בכל זה בחלק ב' עמודים 56-59.

135 הר"י אלברצלוני הובא בטור סוף סימן ס"ט, ועיין חזו"א סימן י' ס"ק ח', ועיין פרישה ס"ק כ"ג, ועיין מש"כ בזה בח"ב עמודים 62-64.

136 טור סימן ס"ט בשם הרא"ש, וכ"פ בשו"ע סימן ס"ט סעיף י"ח.

137 ש"ך סימן ע' ס"ק ל"ו, בתי' קמא.

138 ש"ך בתי' ה', ועיין גליון הגרע"א ז"ל, דנראה דהש"ך נקיט להחמיר בתי' בתרא. ועיין חזו"א סימן י' ס"ק ח', דתפס בבירור הגמור דלא מועיל לו מליחה וצלייה, יעו"ש. וכ"מ במאירי חולין קי"ג א'.

139 חו"ד סימן ס"ט בבאורים ס"ק כ"א.

כלל י"ב

אוצר החכמה

גדר צלייה

א. י"א דצלייה מוציא כל הדם,¹⁴⁰ וי"א דנשאר מעט דם [אלא שמותר מדין ביטול].¹⁴¹

ב. נצלה כמאכל בן דרוסאי, י"א דיצא כל דמו, ודמו אסור רק משום מראית העין.¹⁴² וי"א דלא יצא מדינא.¹⁴³

ג. נצלה פחות משיעור כמאכל בן דרוסאי, י"א דמותר לאכלו,¹⁴⁴ וי"א דאסור לאכלו.¹⁴⁵

ד. י"א הטעם דמותר לאכלו, דמה שיצא יצא לגמרי, ומה שנשאר לא זו כלל, והו"ל כדם האיברים שלא פירש.¹⁴⁶ וי"א הטעם דגם אם זו מ"מ כיון שלא יצא לגמרי לחוץ מותר.¹⁴⁷

¹⁴⁰ ש"ך סימן ע"ו ס"ק כ"ה. וכ"ה הלשון במאירי חולין (ק"ב ב'): כח האש שואב את הדם ומוציאו מכל וכל.

¹⁴¹ ב"ח סוף סימן ע"ו הובא בש"ך שם. [מיהו הב"ח שם מיירי בנצלה חצי צלייתו, ואפשר דבצלייה גמורה מודה דלא נשאר כלום].

¹⁴² ר"ן חולין קי"ב א'. וכ"פ הב"ח סוף סימן ס"ט דכמאב"ד מותר לאכלו.

¹⁴³ רשב"א שם. וכ"פ הש"ך סימן ע"ו ס"ק כ"ה, דרק כחצי צלייתו מותר לאכלו.*

¹⁴⁴ תוס' חולין י"ד א', רא"ש שם. תוס' פסחים ע"ד א'. שו"ע סימן ע"ו ס"א. ש"ך שם ס"ק ב'.

¹⁴⁵ ש"ך סימן ע"ו סקי"ג בשם איסור והיתר.

¹⁴⁶ ש"ך שם סק"ב בשם הדרישה.

¹⁴⁷ תוס' חולין י"ד א' ורא"ש שם, ש"ך סימן ע"ו ס"ק ב', ועיין פמ"ג בשפתי דעת שם.

כלל י"ג

גדר בישול

- א. *וי"א דמוציא כמעט כל הדם, ומה שנשאר בו אין בו טעם הראוי לאסור¹⁴⁸ (ולכן אם נתבשל פעם אחת, מותר שוב לבשלו). וי"א דמוציא רק חלק מן הדם (ולכן אם נתבשל פ"א, אסור שוב לבשלו).¹⁴⁹
- ב. *וי"א הטעם דבשר שנתבשל לא יועיל לו מליחה וצלייה, כיון "שהבשר נתבשל" בדמו. (ולכן אם הבשר נתבשל בכלי ראשון שלא ע"ג האש מותר, דבישורא דתורא אינו מתבשל בכלי ראשון שלא ע"ג האש).¹⁵⁰ וי"א הטעם משום "דהדם נתבשל", (ולכן בצירור הנ"ל, אסור, דסוף סוף הדם עכ"פ נתבשל).¹⁵¹
- ג. וי"א דבשר שנתבשל בלא מליחה גדרו הוא דמה שיצא יצא לגמרי, ומה שנשאר לא זו כלל (ולכן הבשר שנתבשל בלא מליחה, אם יש ששים כנגד הבשר, מותר אף הבשר).¹⁵² וי"א דגדרו הוא דפירש ממקום למקום.¹⁵³ (ולכן החתיכה עצמה אסורה אפילו אם יש ששים).

¹⁴⁸ ט"ז סוף סימן ע"ג, עפי"ד החוות דעת שם, וכן הוא בחוות דעת סימן ס"ט בביאורים ס"ק ט"ז, ויעו"ש בהגהות אמרי ברוך.

¹⁴⁹ פמ"ג במשב"ז שם, וגליון הגרע"א ז"ל [הנדפס בשו"ע החדשים], בדברי הט"ז סו"ס ע"ג ס"ק ח'.

¹⁵⁰ ט"ז סימן ס"ט ס"ק כ"ג.

¹⁵¹ גליון הגרע"א ז"ל שם, ויעו"ש בפרמ"ג במשב"ז

¹⁵² רא"ש פרק כל הבשר כלל מ"ה, וכ"פ בשו"ע סימן ס"ט סעיף י"א.

¹⁵³ חד דיעה ברא"ש שם ובטור סי' ס"ט, וכ"פ רמ"א שם אם לא לצורך, יעו"ש. וי"א דכבד יוצא לחוץ אינו פירש ממקום למקום (כרתי ופלתי סו"ס ע"ג בחד תירוצא).

כלל י"ד

דם הבא ממקום אחר

- א. י"א דדם שנבלע כבר בהבשר, ממקום אחר, לא מועיל לו מליחה וצלייה,¹⁵⁴ וי"א דמועיל לו¹⁵⁵ (עכ"פ בדיעבד).
- ב. דם הנבלע ע"י האור, לא יועיל לו מליחה (אפי' אם נבלע רק ע"י חריכה)¹⁵⁶
- ג. בדרגים שבלעו דם של בהמה או עוף לכו"ע לא מהני להו מליחה וצלייה שוב, כיון דרפו קרמייהו.¹⁵⁷
- ד. י"א דדם שעל פני החתיכה מחמת שלא הורח חשוב דם הבא ממקום אחר. (ולכן אם שהה במלחו שיעור מליחה לא מהני ליה צלייה).¹⁵⁸
- ה. י"א דמה דלא מועיל מליחה לדם הבא ממקום אחר פירושו הוא שאינו יוצא כלום¹⁵⁹ (ולכן אם נמלחה החתיכה שבלעה דם ממקום אחר, עם חתיכה אחרת, לא נאסרה החתיכה האחרת). וי"מ דפירושו הוא שאינו פולט הכל אבל מעט מעט פולט.¹⁶⁰

¹⁵⁴ רא"ש פרק גיד הנשה, כלל י"ג. טור סוף סימן בשם הרשב"א. רמ"א סימן ע' סעיף ו'.

¹⁵⁵ שיטת רבותיו של הרשב"א ז"ל הובא בטור סוף סימן ע', וכן פסק השו"ע סימן ע' סעיף ו', לענין דיעבד, לפי' הש"ך שם ס"ק כ"ח.

¹⁵⁶ שו"ע סימן ס"ח סעיף ט'. וכמבואר בב"י שם הרשב"א ז"ל. וכו"ה במאירי חולין קי"ג א'. ועיין שם בפמ"ג סקי"ב, ועיין ג"כ בחו"ד סימן ע"ו סק"א.

¹⁵⁷ ח' הרשב"א ז"ל חולין קי"ב ב', וכו"ה בש"ך סימן ע' סק"ו, והובא בפמ"ג סימן ע' סק"א. במשב"ז גליון הגרע"א ז"ל סימן ע"ו סעיף ב', בבאור דעת הרמ"א ז"ל שם. (ודלא כמשמעות הש"ך שם).

¹⁵⁸ ח' הרשב"א ז"ל דף קי"ב ב'. ש"ך סימן ק"ה ס"ק י"ח.

¹⁵⁹ גליון בית מאיר על הש"ך שם, חו"ד ס' ק"ה ס"ק י"ג עפ"י ד' תוס' קי"ב ב', ויעו' תשו' רעק"א ח"ג סימן נ"ג, ויעו' מש"כ בכל זה בחלק ב' עמודים 37-40 ובח' ג' עמודים 109-112 (סימן ב' אות י"ד).

¹⁶⁰

כלל ט"ו

דם שפירש ממקום למקום

- א. יש אומרים דמליחה מוציאה דם שפירש ממקום למקום,¹⁶¹ וי"א דאינה מוציאה¹⁶² מיהו ע"י חיתוך מהני המליחה להוציא.¹⁶³ וי"א דאפילו לענין צלייה בעינן חיתוך ומליחה.¹⁶⁴ ובכל אופן בדיעבד לצלי מותר אפי' בלא מליחה.¹⁶⁵
- ב. יש אומרים דאם פירש ממקום למקום ע"י מליחה לכו"ע לא מהני שוב מליחה להוציא,¹⁶⁶ * וי"א דרק אם היה כבוש חציו.¹⁶⁷

אופני החכמה

כלל ט"ז

נצור הדם

- א. אינה מועלת לו מליחה אלא ע"י חיתוך.¹⁶⁸

- ¹⁶¹ רי"ף ורא"ש חולין קי"ג א'. שו"ע סימן ס"ז סעיף ג'.
- ¹⁶² רש"י חולין קי"ג א' עפי"ד הגמ' שם וכן פסק רמ"א שם לפי"ד הש"ך סק"ו והגר"א סק"ו, והפר"ח סק"ז. ודלא כהט"ז ס"ק ב'.
- ¹⁶³ רמ"א שם.
- ¹⁶⁴ רמב"ם פ"ו ממאכלות אסורות הלכה ט', הובא בב"י סימן ס"ז וב"ח שם. וכ"פ שם הב"ח. ויעו"ש בש"ך ס"ק ו', ובפמ"ג בשפתי דעת שם. [ונראה מדברי הש"ך דגם הרמ"א אזיל בשיטת הר"מ, והיינו דבעינן מליחה גמורה כמו לקדירה]. ועיין בכרתי סק"ו דא"צ מליחה לצלי, וכן ס"ל להתבואות שור סי' כ"ג סקי"ב דא"צ מליחה גמורה לצלי. הובא כל זה באהבת עולם ס"ק י"ט.
- ¹⁶⁵ ש"ך ס"ק ח'.
- ¹⁶⁶ ש"ך סימן ס"ט סקע"ד בתי' השני, וכ"ה בבאור הגר"א ז"ל ס"ק ע"א, ויעו"ש בפמ"ג בשפתי דעת. ויעו"ש בחו"ד ס"ק כ"ח דאין כאן שני תירוצים אלא הכל תירוצ אחד.
- ¹⁶⁷ ש"ך סימן ס"ט ס"ק ע"ד בתירוצו הראשון.
- ¹⁶⁸ שו"ע סימן ס"ז סעיף ד'.

ב. מועילה לו צלייה.¹⁶⁹ וי"א דגם לצלייה בעינן חיתוך ומליחה.¹⁷⁰

1234567

כלל י"ז

דם שבחוטיין [המבוארים במימן ס"ה סעיף א']

אוצר החכמה

א. למליחה בעינן חיתוך¹⁷¹

ב. לצלי, יש מחלקים, דאם הם ע"ג האש א"צ חיתוך, ואם אינם על האש צריך

חיתוך.¹⁷² וי"א דבכל אופן א"צ חיתוך.¹⁷³

כלל י"ח

גדר שיעור מליחה

א. שיעור מליחה, י"א דהוא מיל,¹⁷⁴ וי"א דהוא כדי צלייה שהוא שיעור אחר,¹⁷⁵

ולכן י"א להחמיר בכל בשר שיעור שעה.¹⁷⁶

169 שו"ע שם.

170 ט"ז סימן ס"ז סק"ב, בדעת רמ"א ודלא כהש"ך שם סק"ו, יעו"ש בפמ"ג.

171 גמ' חולין (צ"ג), שו"ע סימן ס"ה סעיף א'.

172 שו"ע שם בשם יש מי שאומר (והוא הרשב"א ז"ל). וכ"פ רמ"א שם.

173 שו"ע שם בסתם.

174 רמב"ם פ"ו ממאכלות אסורות הלכה י', מגיד משנה שם, שו"ע סימן ס"ט סעיף ו'.

175 מרדכי, הובא ב"י סימן ס"ט.

176 תרומת הדשן, הובא ב"י שם. וכ"פ בד"מ סימן ס"ט אות ז'. ובסעיף ו'.

ב. י"א דעד מיל אינו פולט כלל דם,¹⁷⁷ וי"א דמיד פולט דם.¹⁷⁸

ג. יש אומרים דאחר שיעור מיל פסק כח המלח (ולכן אינו מבליע הדם שנשאר ע"פ החתיכה),¹⁷⁹ וי"א דלא פסק כוחו.¹⁸⁰

ד. י"א דגם אחר מיל פולט דם.¹⁸¹

ה. י"א דבשר שנמלח תוך שיעור מליחה גדרו דמה שיצא יצא לחוץ ומה שנשאר לא פירש כלל (ולכן אם נתבשל כך ויש שישים כנגד החתיכה שרי עכ"פ במקום הפסד, ולכן ג"כ אסור לאוכלו חי קודם שיעור מליחה).¹⁸² וי"א דפירש ממקום למקום.¹⁸³

כלל י"ט

נמלח מצד אחד

א. י"א דנמלח מצד א' מהני, (עכ"פ בדיעבד).¹⁸⁴ וי"א דלא מהני.¹⁸⁵

¹⁷⁷ פמ"ג במשב"ז סימן ע"ז סק"ב.

¹⁷⁸ דעת תורה למהרש"ם, הובא בהגהות והערות שם אות ה' ע"ד הפמ"ג, עפ"י דברי הטור והרא"ש סוף סימן ס"ט גבי בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב דנאסר מיד, ועיין מש"כ בזה בספר תשואות חן סימן י"ב, ועיין מש"כ בכל זה בח"ג עמודים 107-109 (סימן ב' אות יב-ג).

¹⁷⁹ תוס' חולין קי"ב ב' לחד תירוצא, ויעו' ט"ז סימן ס"ט ס"ק מ"ו. ועיין ש"ך סימן ס"ט סק"מ, וגליון הגרע"א ז"ל שם, וחזון איש סימן י' ס"ק ו'.

¹⁸⁰ תוס' שם לתירוץ הראשון, ועיין בט"ז סי' ס"ט ס"ק מ"ו.

¹⁸¹ ש"ך סימן ס"ט סקפ"ה בחד תירוצא, לחד שיטה בשו"ע שם. ויעו"ש בגליון הגרע"א ז"ל ובחוו"ד סימן ס"ט ס"ק ל"ב, והגהות אמרי ברוך, ומ"מ ע"י הדחה נסתמים הנקבים עיין בחוו"ד סימן ע' ס"ק ו'.

¹⁸² יד יהודה סי' ס"ז, הובא באהבת עולם סי' ס"ט אות קפ"ז.

¹⁸³ רא"ה הובא באהבת עולם שם וכן הוא בפמ"ג בפתיחה בהל' מליחה ד"ה גם.

¹⁸⁴ שו"ע סימן ס"ט סעיף ד'.

¹⁸⁵ רמ"א שם, אם לא במקום הפסד מחובה. ויעו"ש בש"ך ס"ק כ"א, שפתי דעת שם, ובט"ז ס"ק י"ד.

ב. להשיטות דלא מהני י"א הטעם דאינו פועל אפילו בחצי חתיכה,¹⁸⁶ וי"א דפועל בחצי של כל החתיכה.¹⁸⁷

מחיקה 1234567
לשון החכמים

כלל כ'

גדר בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב

- א. בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב אסור.¹⁸⁸
- ב. יש אומרים דנאסר רק אחר שיעור מליחה,¹⁸⁹ וי"א דנאסר מיד כדי קליפה, ואם שהה כדי שירתיח נאסר מה שבציר,¹⁹⁰ וי"א דאפילו מה שמחוץ לציר נאסר.¹⁹¹
- ג. י"א טעם האיסור בבשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב משום דפולט וחוזר ובולע (ולטעם זה אין לאסור רק מה שבציר).¹⁹⁰ וי"א הטעם דאין לו מקום לצאת, והדם פירש ממקום למקום.¹⁹¹ (ולטעם זה נאסר אף מה שמחוץ לציר).

¹⁸⁶ גליון הגרע"א ז"ל שם, ועיין חזו"א סימן י' ס"ק ו'.

¹⁸⁷ יעו"י פמ"ג שם במשב"ז ס"ק ט"ו שצידד בתחילה כהגרע"א ז"ל, אבל נראה דלא מסיק הכי, ועיין מש"כ בזה בחלק ב' עמודים 50-52.

¹⁸⁸ גמרא, חולין קי"ג א'. שו"ע סימן ס"ט סי"ח.

¹⁸⁹ הר"י אלברצלוני הובא בטור סוף סימן ס"ט, ועיין חזו"א סימן י' סק"ח, ועיין פרישה ס"ק כ"ג. ועיין מאירי קי"ג א' די"א דנאסר רק אחר זמן פליטת ציר.

¹⁹⁰ הרא"ש וטור סוף סימן ס"ט, וכ"פ השו"ע שם סי"ח. ועיין פרמ"ג במשב"ז סימן ע"ז סק"ב דהטעם דלא מועיל לו מליחה, משום דנבלע בחוזק, ומיושב קו' הגרע"א בגליון סי' ס"ט סי"ח.

¹⁹¹ שיטת רבינו פרץ, הובא בטור שם, וכ"פ רמ"א סי"ח

כלל כ"א

ס"א

גדר בשר שנפל לציר

א. י"א דבשר לאחר שיעור מליחתו שנפל לציר פולט עדיין צירו (ולכן אמרין דלא בלע ומותר).¹⁹² וי"א דבציר אינו פולט.¹⁹³

ב. י"א דנפל לציר בלע יותר מנגע בציר (ולכן קיל יותר לענין דאחר י"ב שעות מהני ליה מליחה לדעת רמ"א).¹⁹⁴ וי"א דנפל בציר בלע, ואילו נגע בציר לא בלע כלל. (מתוך שהוא טרוד לפלוט).¹⁹⁵

כלל כ"ב

גדר דגים ועופות שמלחן זה עם זה

א. י"א דלא פולטים העופות כלל קודם שיגמרו הדגים פליטתן,¹⁹⁶ וי"א דפולטים מיד, אלא שנמשך פליטתם גם אחר גמר פליטת הדגים.¹⁹⁷

¹⁹² ש"ך סימן ע' ס"ק ל"ז בשם התורת חטאת, וכן הקיל שם הש"ך כשנתבשל כבר במקום צורך גדול.
¹⁹³ לדעת רמ"א שם, עיין במשב"ז ס"ק י"ח. וז"פ החו"ד ס"ק ח'.
¹⁹⁴ פמ"ג במשב"ז ס"ק ט"ז לדעת הט"ז.
¹⁹⁵ פמ"ג במשב"ז ס"ק א' לדעת הש"ך ס"ק ל"ז.
¹⁹⁶ רשב"א הובא ב"י ריש סימן ע' בבאור דעת הר"י מאורליינש. וז"ה במאירי קי"ב ב'.
¹⁹⁷ רשב"א שם, ועיין מאירי קי"ב ב'.

כלל כ"ג

גדר בשר שנמלח ולא הודח הדחה קמייתא.

א. בשר שנמלח ולא הודח הדחה ראשונה נאסר.¹⁹⁸

ב. יש אומרים דהטעם משום דם שבעין שעליו, דמליחה אינה מוציאתו אלא

מבליעתו.¹⁹⁹ וי"א דהטעם משום שלא נתרכך.²⁰⁰ וי"א דהטעם משום שמתייבש

הדם שעל פניו, ואחר פליטת הציר יחזור ויבלע.²⁰¹ וי"א הטעם דריבוי הדם מונע

¹⁹⁹ אוצר החכמה

כח המלח מלהפליט²⁰²

ג. לטעם הראשון משום הדם שבעין, י"א דהוא משום דהוי דם בעין ממש, ובדם

בעין לא אמרינן אידי.²⁰³ וי"א דאין גדרו כגדר דם בעין, אלא דכיון שנבלע ע"י

טבעו של מלח ולא רק מדין מליח כרותח לא אמרינן בזה אידי.²⁰⁴ ובין כך ובין

כך לא יועיל לו מליחה שנית.²⁰⁵

ד. לטעם דהבשר לא נתרכך, י"א הטעם משום דפולט וחוזר ובולע,²⁰⁶ וי"א משום

שפירש ממקום למקום (ולטעם זה לא יועיל שוב מליחה).²⁰⁷

¹⁹⁸ חולין קי"ג א', שו"ע סימן ס"ט סעיף א', ב.

¹⁹⁹ הג"מ בשם סמ"ק, הובא בש"ך שם סק"א.

²⁰⁰ ר"ן, ראש, י"מ שבמרכי, הובא ב"י וש"ך שם סק"א, ובט"ז סק"א.

²⁰¹ הרא"ה, הובא בר"ן וט"ז סק"א, ויעו"ש בפמ"ג במשב"ז סק"א.

²⁰² מרכי הובא ב"י ובש"ך סק"א

²⁰³ הש"ך שם סק"א.

²⁰⁴ החו"ד סימן ס"ק א' עפי"ד הט"ז סימן ע' ס"ק ב'.

²⁰⁵ ט"ז וש"ך סק"א. וכן הובא בשו"ע ס"ב בשם י"א. וכ"פ רמ"א שם.

²⁰⁶ רא"ש כלל מ"ו.

²⁰⁷ תורת חטאת כלל ה' דין ג', הובא בפמ"ג במשב"ז סימן ס"ט סק"ו. ועיין פרמ"ג במשב"ז ס"ק ז'.

ונראה דטעם התו"ח אינו בדעת הרא"ש ז"ל, אלא הוא טעם חדש בדעת האו"ה, ומיושב בזה

קושיית התשואות חו בסימו ח'.

ה. להטעם דחוזר ובולע, י"א דלא אמרינן בזה איידי, כיון שאינו טרוד לפלוט בשפע.²⁰⁸ (ומ"מ מהני מליחה שנית דאידי דיפלוט דמו, יפלוט דם שנבלע).²⁰⁹

ו. להטעם דהבשר לא נתרכך, י"א דהוא רק לרכך השטח שעל פניו,²¹⁰ וי"א דהוא לרכך כל החתיכה.²¹¹

כלל כ"ד

גדר דם אינו מפעפע למעלה

א. דם אינו מפעפע למעלה נא' בשני מקומות. הא', לענין דגים ועופות שמלחן זה עם זה, דאם הדגים למעלה, והעופות למטה הדגים מותרים.²¹² הב', לענין בשר שנפל לציר ונכבש, דמה שמחוץ לציר שרי ה"ט דאינו מפעפע למעלה.²¹³

ב. י"א דטעם דם אינו מפעפע למעלה משום מישרק שריק.²¹⁴ וי"א דהוא דין בפ"ע. (ולכן גם בדגים אמרינן הכלל דדם אינו מפעפע למעלה).²¹⁵

ג. לא אמרינן דם אינו מפעפע למעלה היכא שנבלע מצד טבעו של מלח.²¹⁶

²⁰⁸ רא"ש שם כלל מ"ו בשם י"מ

²⁰⁹ רא"ש שם.

²¹⁰ פמ"ג בפתיחה להל' מליחה, בדעת הר"ן (וכתב דלפי"ז א"צ לשרות חצי שעה).

²¹¹ פמ"ג שם לדעת י"מ שבמרכי. והש"ך סק"א, וכן הגר"א ושאר אחרונים לא חילקו בזה בדעות הראשונים, יעו"ש בפמ"ג שהעיר בזה.

²¹² סימן ע' סעיף סעיף ב'.

²¹³ רמ"א סוף סימן ע'.

²¹⁴ חזו"א סימן י' ס"ק ב'.

²¹⁵ רמ"א סימן ע' סעיף ב'.

²¹⁶ חו"ד סימן ס"ט בחידושים ס"ק י"ט, יעו"ש.

כלל כ"ה

גדר בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה.

א. בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה, לא מועיל לו מליחה.²¹⁷

ב. מועיל לו צלייה.²¹⁸

ג. יש אומרים הטעם שמועיל לו צלייה משום דיוציא כל הדם.²¹⁹ וי"א משום דאמרינן דגם אם לא יצא הו"ל כדם האיברים שלא פירש. (ונפ"מ דלפי' הב' א"א לבשלו אחר הצלייה).²²⁰ ולענין דיעבד, י"א דתלינן דיצא כל הדם (ולכן אם בישלו אחר הצלייה מותר, וכן אם נמלח עם בשר שנמלח כעת שרי משום דיצא כבר כל דמו ע"י הצליה).²²¹ וי"א דעדיין י"ל דלא יצא. (אלא דאם בישלו אחר הצלייה מותר, דמה שלא יצא בצלייה לא יצא בכישול).²²²

ד. י"א דלהשיטות דלא מועיל מליחה הפירוש הוא דחוששים דאינו פולט כלום, (ולכן אם מלחו פ"א בכלי מנוקב, ושוב מלחו בכלי שאינו מנוקב לא נאסר, דממה נפשך שרי). ומ"מ הוי גדר ספק.²²³ (ונפ"מ דאם מלחו בכלי שאינו מנוקב נאסר, וכן אם מלחו עם בשר אחר שכבר נמלח נאסר הבשר השני וכן אם מלחו עם בשר אחר שלא נמלח מקודם, נאסר הבשר ששהה ג"י). וי"א דגם להגאונים

²¹⁷ שו"ע סימן ס"ט סעיף י"ב.

²¹⁸ שו"ע שם.

²¹⁹ חד פירושא בש"ך ס"ק נ"א*, ועיין פמ"ג שם.

²²⁰ פי' הב' בש"ך שם. ולכן לכתחילה לא יבשלנו כפסק השו"ע שם.

²²¹ ש"ך בנקודות הכסף שם. ועפי"ד הגרע"א ז"ל בגליון שם, ויעו"ש בפמ"ג במשב"ז.

²²² פמ"ג במשב"ז ס"ק ל"ב, עפי"ד הט"ז שם ס"ק ל"ב. וכן ביאר בגליון הגרע"א ז"ל. אך בחו"ד ס"ק י"ח ביאר דגם הט"ז מודה בצלייה, ויעו"ש מה שביאר בזה בדעת הט"ז.

²²³ ט"ז ס"ק ל"ב.

פולט קצת קצת, (ולכן אם נמלח פעם ב' בכלי שאינו מנוקב נאסר וכן יהיה מותר
אם נמלח עם בשר אחר).²²⁴

²²⁴ [מחבר: החכמה]

[מחבר: 1234567]

כלל כ"ו

גדר בני מעיים.

- א. בני מעיים אין מחזיקין בהם דם.²²⁵ ומ"מ היינו דוקא כשנתבשלו בדיעבד אבל
לכתחילה, אין לבשלם בלא מליחה.²²⁶
- ב. הטעם שלכתחילה צריך למלחן, י"א משום דא"א לנקר הבני מעיים שלא ישאר
בהם מעט שומן. (ולפי"ז בדיעבד מותר מטעם דנתבטל מעט השומן בששים)²²⁷
וי"מ הטעם, דכל בני מעיים יש בהם מעט דם, ורק בדיעבד מותרים מדין ביטול
בס'.²²⁸ וי"מ דבדיעבד מותר משום דמה שנשאר בהבני מעיים הוי דם האברים
שלא פירש ושרי.²²⁹ (ומ"מ לכתחילה חיישינן שמא יצא).

²²⁴ ש"ך בנקודות הכסף שם.

²²⁵ שו"ע סימן ע"ה סעיף א'.

²²⁶ רמ"א שם. גר"א ס"ק ג' בשם פר"ח, בדעת רש"י חולין קי"ג א'. ובשפתי דעת סק"ג נוטה קצת דגם
מין מודה לזה.

²²⁷ ש"ך ס"ק ה' בשם סה"ת ואיסור והיתר, ט"ז סק"ב (ובל" הט"ז הוא, דשמא יש קצת שומן נדבק
בהן, משמע דאינו ודאי אך במשב"ז ביאר דעת הט"ז כדעת הש"ך).

²²⁸ לבוש בדעת הר"ן, הובא במשב"ז סק"ב.

²²⁹ ר"ן חולין קי"ג א' והובא בשפתי דעת סק"ג.

חלק ב'

אוצר החכמה

דף קי"א עמוד א'.

למימר (ובמאירי פירש דשמא אין החומץ חזק, וקשה דהא מבואר בפסחים (דף ע"ד ב') דחומץ אפילו חלש מהני לחליטה, ואולי דחומץ שבזמן הגמרא חזק הוא ביחס לזמן אח"כ, וכמו שהיינות נחלשו, כדכתב רבינו יונה בברכות ונפסק בשו"ע או"ח סימן ר"ד). וכתב הב"י, דאפשר דכיון דאסרו חליטה ברותחין אסרו ג"כ בחומץ שלא חילקו בגזירתם, ובזה ביאר הב"י הא דלא גזרו לאסור חליטה לענין בשר, משום דשם לא הוזכר חליטה ברותחין, יעוש"ה, וצ"ב בדברי הב"י, דגם גבי בשר לכאור' אין שום סיבה שלא יועיל רותחין (ואדרבה כבד בעלמא חמיר מבשר) וא"כ שוב ניגזור גם בחומץ בבשר, וצ"ב.

ונראה ליישב דברי הב"י, עפ"י דהר"ן ז"ל (דף קי"ב ב') שביאר שם לשיטת הרמב"ם ז"ל דכל מליחת בשר צריך אח"כ חליטה,

גמרא, אי נמי מיחלט הוה חליט ליה מעיקרא, כי הא דרב הונא חלטי ליה בחלא ורב נחמן חלטי ברותחין. וסבר רב פפא קמיה דרבא למימר חלא אסור, א"ל אי חלא אסור איהו נמי אסיר, כי היכי דפליט הדר בלע, ע"כ. ופירש רש"י, א"נ חליט הוה מעיקרא, ונתבשל דמו בתוכו כדי שלא יפלוט עוד כשיבשלהו עם האחר ודמו המובלע בתוכו מותר כל זמן שלא יצא. חלטי ליה בחלא, צומתו בחומץ שהחומץ צומתו כו' ושוב אינו פולט עולמית והדר מבשלי ליה עם בשר אחר, ע"כ. ויעויין בהרי"ף ז"ל שהביא דשדרו ממתיבתא דאין לאכול כבד אא"כ צולהו מעיקרא, ונתקשה בב"י (סי' ע"ג) אמאי לא מהני חליטה לכתחילה, דבשלמא ברותחין י"ל דלא בקיאין לחלק ברתיחה, ולכן אסרו כל חליטה, אבל חליטה בחומץ מאי איכא

דהטעם הוא, דלא מהני מליחה להוציא לגמרי את הדם, אלא רק הדם שבשטח העליון של החתיכה, ולכן צריך ^{לומר החכמה} אח"כ חליטה כדי לצמות את הדם שלא יצא לחוץ, והא דלא סמכינן מעיקרא על חליטה, באר שם הר"ן דחיישינן שעד שיצמת הדם, יספיק לצאת ויבלע הבשר מהדם, יעו"ש, ולפי"ז הרי א"ש דברי הב"י, דלכן לא הוזכר חליטה ברותחין מה"ט הנ"ל שכתב הר"ן ז"ל דיצא הדם מקודם שיספיק לצמות הדם בתוכו, אבל בחומץ לא שייך האי חששא, והא דכבד מועיל לו חליטה צ"ל דבכבד לא חיישינן שיספיק לצאת ויחזור הבשר ויבלע מהדם, וצ"ב באמת מ"ט לחלק בין כבד לבשר בחליטה ברותחין. ואפשר לומר טעם בזה. דכבד כיון דטריד לפלוט לא יבלע מעט הדם שיצא [דהא גדולה מזו איכא דס"ל דאפי' נתבשל הכבד מותר, מתוך טירדתו לפלוט, וי"ל דבחליטה כו"ע מודו דלא יבלע, כיון דפליטתו רבה, ובליעתו ע"י החליטה מועטת היא, דאח"כ כבר נצמת הדם, וכל החשש הוא לזמן מועט]. ויעויין מאירי

בפסחים (ע"ד ב') שכתב דגם לענין בשר לא לחלוט לכתחילה דאין בקיאים, וי"ל דהמאירי לשיטתו אזיל, דגם בחומץ שייך חסרון בקיאות, וכנ"ל.

ויעויין בשו"ע סימן ע"ג סעיף ב' בדיעבד אם חלטהו כשר ובש"ך שם ס"ק י' הביא דבתורת חטאת פסק דאפילו בדיעבד חליטה אינה מועלת ונתקשה הש"ך בטעמו, וביאר דס"ל להרמ"א ז"ל דכיון דאין בקיאים ברותחין (כדביאר הב"י), לכן אסרו אפילו דיעבד, אך הקשה הש"ך דאמאי לענין בשר פסק רמ"א בסימן ס"ז סעיף ו' דבדיעבד מהני חליטה, ותירץ הש"ך ב' תירוצים. הא' דשאני כבד דנפיש דמיה, הב', דמוקמינן אחזקה קמא כאילו לא נחלט, ובבשר מהני מליחה, ובכבד לא מהני, ע"כ. ובאור תירוצא קמא דהש"ך דכבד נפיש דמיה, אינו מובן כדבעי, דאם החשש הוא מצד בקיאות, א"כ גם בבשר צריך בקיאות, וגם בכבד צריך בקיאות, דלא מצינו גדר רותחין שונה בין כבד לבשר, וצ"ב. ובתירוץ בתרא

דהש"ך, משמע דהוא מהל' חזקה, דמספק מעמידים על חזקתו הקודמת, ואמרינן דלא נחלטה, וק"ק דלכאורה הך אין בקיאין, הוי חיסרון ידיעה, ומה שייך בזה חזקה. (וכמו בהל' כתמים, דאין בקיאין, לא מקילינן בכתמים, עיין ביו"ד סימן ק"ץ). ובגליון הגרע"א ז"ל מתרץ דבדיעבד סמך רמ"א על סברת ב"י הנ"ל דכיון דלא שייך רותחין בבשר, לכן לא גזרו בו בחומץ, יעוש"ה.

ויעויין במאירי דס"ל דהחליטה ענינה הוא לפלוט, ולכן החומץ אסור, יעוש"ה. אכן בסוגיין מבואר דהחומץ מותר, וכ"מ בפסחים

(ע"ד ב'). שו"ר במאירי בפסחים שם שכתב, דמה דשרינן החומץ, זה הוי למ"ד דחומץ מיצמת צמית, ומתבאר דס"ל להמאירי ז"ל דאיכא מ"ד דחומץ מיפלט פליט, וצ"ע היכן הוא מקור פלוגתא זו, וצ"ל דכוונתו למה דבעי רב פפא לומר דחלא אסיר, אך קשה דא"כ מנ"ל לפסוק כרב פפא, דהא בגמ' מקשה ארב פפא אי חלא אסיר איהו נמי אסיר, ואפ"ל כדאמרו דף ק"ח ב' דביורה רותחת מיבלע בלע מיפלט לא פליט, וה"נ הכא ברותח או בחומץ דאין הבשר בולע, אך ק"ק דא"כ אמאי לא תירץ הש"ס כתירוץ זה, וצ"ב בדעת המאירי, ביסוד פסיקתו בזה.

דף קי"א עמוד ב'.

בלע היתירא מאי הוי, סו"ס האי היתירא דאתי לידי איסורא הוא, דאיסורא קאכיל, אלא אמר רבא, האי אפשר למיטעמיה והאי לא אפשר למיטעמיה, א"ל רב פפא לרבא וליטעמיה קפילא ארמאה כו', דליכא קפילא, עכ"ל הגמרא. יעויין בחידושי הגאון רע"א ז"ל שכתב להקשות וז"ל, בדברי הר"ן נדרים, בשיטת הרי"ף,

גמרא, יתיב רב כהנא קמיה דרב הונא, ויתיב וקאמר, קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח, וצנון שחתכו בסכין מותר לאכול בו רותח. מ"ט, אמר אביי, האי היתירא בלע, והאי איסורא בלע, א"ל רבא כי